

Bengi SEMERCİ

1986 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1992 yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı'nda erişkin psikiyatrisi uzmanlığı ve 1997 yılında Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Çocuk ve Ergen psikiyatrisi uzmanlık eğitimini tamamladı, Hacettepe Üniversitesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaya devam etti. 1999 yılında Doçent, 2004 yılında profesör oldu. 2004 yılında Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Anabilim Dalı'nı kurarak, 2004-2009 yılları arasında anabilim dalı başkanlığı yaptı ve 2011 yılına kadar Yeditepe Üniversitesi'nde, 2021 yılına kadar da Hasan Kalyoncu Üniversitesi Psikoloji bölümünde öğretim üyeliğine devam etti. Halen kurucusu olduğu Bengi Semerci Enstitüsü'nde tüm çalışmalarına devam etmektedir. Özel çalışma alanı olan DEHB ile ilişkili olarak Dünya DEHB Federasyonu, Dünya Psikiyatri Birliği (WPA) Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Çalışma Birimi, European Network Adult ADHD (Avrupa Erişkin DEHB Network), APSARD (American Professional Society of ADHD and Related Disorders) üyesidir. Journal Attention Deficit dergisinin Editorial Board'unda görev almakta, birçok bilimsel derginin danışma kurulunda bulunmaktadır. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu başta olmak üzere yurtdışı ve yurtçinde yayınlanmış bilimsel makalelerinin yanı sıra çeşitli dergilerde yayınlanmış yazıları, kitap editörlükleri ve yazdığı 22 adet kitabı bulunmaktadır.

Umut Mert AKSOY

Prof.Dr, 1994 yılında İzmir Bornova Anadolu Lisesi'ni (Almanca) başarıyla tamamlamış, 2001 yılında Cerrahpaşa Tıp Fakültesi İngilizce Tıp Bölümü'nden mezun olmuştur. 2006 yılında Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde psikiyatri ihtisasını tamamlamıştır. Kariyerine Gelibolu Asker Hastanesi'nde (2007-2008) başlayan ve Samsun Ruh Sağlığı Hastanesi'nde (2008-2010) devam eden Aksoy, bu süreçte hastanenin Amatem bölümünün yeniden kurulmasında önemli rol oynamıştır.

2010 yılında Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde Başasistan olarak çalışmaya başlamış ve 2013 yılında doçent ünvanı almıştır. 2014 -2015 yılları arasında Amatem Madde Kliniği'nin direktörlüğünü üstlenmiş ve 2015 yılında Kanuni Sultan Süleyman Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne geçiş yaparak burada kapalı bir psikiyatri kliniğinin kurulmasında ve Madde Bağımlılığı Ayaktan Tedavi Merkezi'nin oluşturulmasında etkin rol oynamıştır.

Akademik alanda gelişimsel psikopatolojilere odaklanan Prof. Dr. Aksoy, özellikle Yaşam boyu Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Tanı ve Tedavisi konusunda bir çok çalışma yaparak ulusal ve uluslararası yazına katkılarda bulunmuş ve alanda Tübitak dahil çeşitli projelerde görev almıştır. Türkiye Psikiyatri Derneği Erişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Çalışma Birimi'nin kuruluşundan itibaren aktif bir üyesi olan Aksoy bir çok dönem çalışma birimin koordinatörlüğünü üstlenmiş, çeşitli kongre ve konferanslarda eğitici olarak Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu'nun Tanı ve Tedavisi konusunda asistan ve uzman meslektaşlarının eğitiminde görev almıştır.

Psikiyatri pratiğini sadece farmakoterapi ile sınırlamayan Aksoy, destekleyici psikoterapi (2013), psikodrama terapisi (2011) ve cinsel terapiler (2006) konularında sertifikasyonlarını tamamlamış ve halen Türkiye Psikiyatri Derneği'nde Destekleyici Psikoterapi eğitici terapisti olarak çalışmaya devam etmektedir.

2020 yılında İstanbul Aydın Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı'nda profesör olarak atan Prof. Dr. Aksoy, akademik çalışma alanlarını varoluşsal psikoterapi, destekleyici psikoterapiye uygun bireylerin, psikotik bozukluklar ve duygudurum bozukluklarının destekleyici psikoterapisi ile Erişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ve Nörogelişimsel Bozukluğu olan bireylerin tanı-tedavisi ve psikoterapisi alanlarında yoğunlaştırmıştır.

© 2024 Türkiye Psikiyatri Derneği (Tanıtım için yapılacak alıntılar dışında Türkiye Psikiyatri Derneği'nin yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.)

ISBN: 978-625-94011-4-0

TPD Yayınları Sertifika No: 46243

2. Baskı (Güncellenmiş): Mart 2024, Ankara

Kitap Yayın Yönetmenleri

Bengi SEMERCİ

Umut Mert AKSOY

TPD Yayıncılık Kurulu Adına Kitap Sorumlusu

Gonca AŞUT

Yayın Hizmetleri

BAYT Bilimsel Araştırmalar Basın Yayın ve Tanıtım Ltd. Şti.,

Ziya Gökalp Cad., 30/31, 06420 Kızılay, Ankara

Tel: (0312) 431 30 62

www.bayt.com.tr

Baskı

Sözkesen Matbaacılık San. ve Tic. A. Ş.

İvedik Organize Sanayi 1518, Sk., Mat-Sit İş Merkezi

No:2/40, Yenimahalle-Ankara

Tel: 0-312 395 21 10

Matbaa Sertifika No: 49363

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ
ERİŞKİN DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU
ÇALIŞMA BİRİMİ

Erişkinlerde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu *Tanı ve Tedavi Kılavuzu*

Kitap Yayın Yönetmenleri

Bengi SEMERCİ

Umut Mert AKSOY

TÜRKİYE PSİKİYATRİ DERNEĞİ

İçindekiler

Yazarlar.....	vii
Sunuş	ix
1. Baskıya Önsöz	x
2. Baskıya Önsöz.....	xi
A – Kavramsal Açıdan DEHB	
Kavramsal Açıdan DEHB ve Tarihçe.....	3
<i>Bedriye ÖNCÜ</i>	
Çocukluk Çağından Ergenliğe ve Yetişkinliğe: Yaşam Boyu DEHB Tanısının Seyri.....	15
<i>Ali Evren TUFAN</i>	
Ergenlikte DEHB	21
<i>Sarper TAŞKIRAN</i>	
Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğunun Yaygınlığı	41
<i>Zekeriya YELBOĞA, Önder KAVAKCI</i>	
B – Erişkinlerde DEHB'nin Nörobiyolojisi ve Nörobiyolojik Çalışmalar	
Erişkinlerde DEHB ile İlgili Nitel ve Moleküler Genetik Çalışmalar.....	53
<i>Hale YAPICI ESER</i>	
Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunda Beyindeki Yapısal ve İşlevsel Değişiklikler	67
<i>Gülşah DİNÇER, Ali Saffet GÖNÜL</i>	
Nörofizyolojik Bulgular ve Hayvan Modelleri	81
<i>Sertaç AK, Berna Dicleenur ULUĞ</i>	
Nöropsikolojik İncelemeler ve Veriler.....	95
<i>Tümer TÜRK BAY</i>	
Sirkadiyen Ritim ve DEHB.....	103
<i>Direnç SAKARYA</i>	
C – Erişkinlerde DEHB'de Tanı	
Erişkinlerde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunda Tanı	113
<i>Umut Mert AKSOY</i>	
Nörokognitif İşlevler, Yürütücü İşlevler ve Tanı'da Önemi	123
<i>Umut Mert AKSOY</i>	
Tanısal Değerlendirmede Görüşme, Ölçekler ve Tanıya Yardımcı Diğer Yöntemler	129
<i>Bedriye ÖNCÜ</i>	
Kadınlarda Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu	141
<i>Özge KILIÇ</i>	

D – Eştanılar

Duygudurum Bozuklukları Eştanısı–Bipolar Bozukluk ve Depresyon 157
Lut TAMAM, İpek SÜZER GAMLI

Erişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu ve Anksiyete Bozuklukları..... 167
Murat ALTIN, Bengi SEMERCİ

Obsesif Kompulsif Bozukluk ve Tık Bozukluğu ile DEHB Birlikteliği 181
Sema BAYKARA, Murad ATMACA

Nörogelişimsel Bozukluklar Şemsiyesi Altında DEHB 193
Cem ATBAŞOĞLU, Bora BASKAK

Alkol Madde Kullanım Bozuklukları ve DEHB..... 207
Cüneyt EVREN

Kişilik Bozuklukları ve DEHB 223
Umut Mert AKSOY, Bengi SEMERCİ

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu ve Yeme Bozuklukları Birlikteliği 231
Mahmut Cem TARAKÇIOĞLU, Umut Mert AKSOY

Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğunda Cinsellik ve Cinsel Sorunlara Yaklaşım 245
Sultan DOĞAN

E – DEHB’de Farmakoterapi

Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğunda Farmakoterapinin Yeri ve Temel İlkeleri..... 269
Abmet TİRYAKİ

Erişkinlerde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Tedavisinde Psikostimulan Tedaviler..... 285
Umut Mert AKSOY

Psikostimulanların Kötüye Kullanılması ile İlgili Riskler ve Klinisyenlere Öneriler..... 299
Ali KANDEĞER

Erişkin DEHB Tedavisinde Uyarıcı Olmayan (Non-Stimulan) İlaç Tedavileri 317
Bengi SEMERCİ

F – DEHB’de Psikososyal Yaklaşım ve Psikoterapi

Erişkin Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu’nda Psikoeğitim 335
Mehmet Akif ERSOY

DEHB’de Koçluk Nedir?..... 343
Mehmet Akif ERSOY

DEHB’nin Bilişsel Davranışçı Terapisi 351
M. Hakan TÜRKÇAPAR

Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğunda Çift ve Aile Terapileri 359
Arzu ERKAN

G – Alternatif Tedaviler ve Yeri

Erişkinlerde DEHB’de Alternatif Tedaviler 377
Gülây OĞUZ

H – Adli Psikiyatri ve DEHB

DEHB, Suç ve Yasalar 389
Bengi SEMERCİ, Rahime ERBAŞ

DEHB ve Araç Kullanma..... 399
Bengi SEMERCİ, Rahime ERBAŞ

DEHB ve İş Yaşamı 407
Bengi SEMERCİ, Rahime ERBAŞ

Konu Dizini 413

Yazarlar

Sertaç AK, Doç. Dr.

Hacettepe Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara
ORCID: 0000-0002-7372-5809

Umut Mert AKSOY, Prof.Dr.

İstanbul Aydın Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Vm Florya Medikal Park Uygulama ve Araştırma Hastanesi
ORCID: 0000-0003-2093-0769

Murat ALTIN, Uzm.Dr.

Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İstanbul
ORCID: 0000-0001-9404-6752

Cem ATBAŞOĞLU, Prof.Dr.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Emekli Öğretim Üyesi
ORCID: 0000-0002-8211-6095

Murad ATMACA, Prof.Dr.

Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Elazığ
ORCID: 0000-0003-2772-4124

Bora BASKAK, Prof.Dr.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-0723-4446

Sema BAYKARA, Doç.Dr.

Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Kliniği, İstanbul
ORCID: 0000-0002-4683-0945

Gülşah DİNÇER ATALAY, Uzm.Dr.

Ekol Hastanesi, İzmir
ORCID: 0009-0007-6930-2962

Sultan DOĞAN, Prof.Dr.

Özel Muayenehane, İzmir
ORCID: 0009-0008-4342-5515

Rahime ERBAŞ, Dr. Öğr. Üy.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı
ORCID: 0000-0002-6257-4312

Arzu ERKAN, Dr. Öğr. Üy.

İstanbul Kültür Üniversitesi Psikoloji Bölümü
ORCID: 0000-0002-4127-7503

Mehmet Akif ERSOY, Prof.Dr.

Özel Muayenehane, İzmir
ORCID: 0009-0009-3226-1540

Cüneyt EVREN, Prof.Dr.

Serbest Hekim, İstanbul
ORCID: 0000-0002-4431-3514

Ali Saffet GÖNÜL, Prof.Dr.

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir
ORCID: 0000-0003-3522-1359

Ali KANDEĞER, Doç.Dr.

Selçuk Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, Konya
ORCID: 0000-0001-6940-0940

Önder KAVAKÇI, Prof.Dr.

Moodist Hastanesi, İstanbul
ORCID: 0000-0002-4068-2208

Özge KILIÇ, Doç.Dr.

Bezmiâlem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sinir Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul

ORCID: 0000-0001-9764-343X

Gülây OĞUZ, Uzm.Dr.

Serbest Hekim, Samsun

ORCID: 0000-0003-1162-9819

Bedriye ÖNCÜ ÇETİNKAYA, Prof.Dr.

Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0002-8466-4909

Direnç SAKARYA, Uzm.Dr.

Mindeed AB, Uppsala

ORCID: 0000-0001-6082-902X

Bengi SEMERCİ, Prof.Dr.

Bengi Semerci Enstitüsü, İstanbul

ORCID: 0000-0002-5652-3527

İpek SÜZER GAMLI, Başasistan.Uzm.Dr.

İstanbul Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kliniği

ORCID: 0000-0002-6514-0157

Lut TAMAM, Prof.Dr.

Çukurova üniversitesi Tıp fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Adana

ORCID: 0000-0002-9750-7531

Mahmut Cem TARAKÇIOĞLU, Doç.Dr.

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

ORCID: 0000-0002-0159-1864

Sarper TAŞKIRAN, Uzm.Dr.

Child Mind Institute, Newyork
ORCID: 0000-0003-4536-1072

Ahmet TİRYAKİ, Prof.Dr.

Medicana International Zincirlikuyu Hastanesi, İstanbul

ORCID: 0000-0001-8923-6869

Ali Evren TUFAN, Prof.Dr.

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Bolu

ORCID: 0000-0001-5207-6240

Tümer TÜRKBAŞ, Prof.Dr.

Özel muayenehane, Ankara

ORCID: 0000-0001-5677-4708

M. Hakan TÜRKÇAPAR, Prof.Dr.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Psikoloji Bölümü

ORCID: 0000-0001-5298-8039

Berna Diclener ULUÇ, Prof.Dr.

Hacettepe Tıp Fakültesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Ankara

ORCID: 0000-0001-7949-7344

Hale YAPICI ESER, Doç.Dr.

Koç Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul

ORCID: 0000-0003-0318-2770

Zekeriya YELBOĞA, Uzm.Dr.

Özel Muayenehane, İstanbul

ORCID: 0000-0001-7880-2247

Sunuş

Bir uzmanlık derneğinin en büyük zenginliği, mensupları ve alanın ihtiyaçlarını gözeterek mücadele geçmişi ve bunun en önemli yapı taşı olan bilimsel ürünleri ile dolu bir kitaplığı var edebilmesidir. Türkiye Psikiyatri Derneği kitapları, bilimsel bilginin harmanlandığı, psikiyatrik uygulama sınırlarının tanımlandığı, alanında en yetkin bilim insanlarıncaya kaleme alınan ruh sağlığı alanında uluslararası ölçekte örnek kaynaklardır. Güncellenerek baskısı yenilenen Erişkinlerde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Tanı ve Tedavi Kılavuzu da referans bir eserdir ve böylesi bir kitabın hekimler için ulaşılabilir olması hepimiz için gurur kaynağı olmuştur.

Bu eser ile alanın ihtiyacı olan bir kitap daha okuyucusu ile kavuşacak, derneğimizin bilim emekçisi mensuplarıncaya üretilen her ürün gibi bu kitap da bilimsel zenginliğimizi daha da perinleyecektir.

Bu kıymetli eserin hazırlanmasında emeği geçen bilim, dayanışma ve etik adına bilgilerini bizlerle buluşturan meslektaşlarıncaya olan yazarlara, editörlere ve derneğimizin yayıncılık kuruluna Merkez Yönetim Kurulumuz adına şükranlarımı sunuyor, bu kitabı tutan ellere, tüm bilim sevdalılarına yeni bilgilerin kapısını açacak keyifli okumalar diliyorum.

Ejder Akgün YILDIRIM

Türkiye Psikiyatri Derneği Genel Başkanı

1. Baskıya Önsöz

Çocuk ve ergenlerde DEHB tanısı uzun süredir bilinen ve çalışılan bir konu olmasına karşın erişkin dönem DEHB oldukça yeni tanınmaya başlayan önemli sorunlardan biridir. 2013 yılına değin DSM ölçütlerinde sadece çocukluk dönemi bozukluğu olarak yer alan DEHB'nun erişkin dönem ölçütleri DSM-IV de yer almıştır. Çocukluktan erişkinliğe süren bu nörogelişimsel sorun bireysel etkilerinin yanı sıra sosyal ve toplumsal sorunlara da yol açabilen bir bozukluk olması nedeniyle profesyoneller tarafından tanınması ve tedavi edilmesi gittikçe önem kazanmaktadır.

Tüm dünyada psikiyatri literatüründe olduğu gibi Türkiye'de de DEHB etiyojisi, yaygınlığı, sıklığı ve tedavisine ilişkin yayınlar son yıllarda hızla artmıştır. Amerika ve Avrupada bir çok ülke erişkin dönem DEHB tanı ve tedavisi için kendi klavuzlarını oluşturmuştur. Ayrıca Avrupa Erişkin ADHD network'ü tarafından oluşturulan bir Avrupa klavuzu bulunmaktadır. Ülkemizde ise bir tanı ve tedavi klavuzu olmadığı gibi sadece erişkin DEHB ile ilgili yazılmış bilimsel bir kitap da bulunmamaktadır.

Türkiye Psikiyatri Derneği bünyesindeki Erişkin DEHB çalışma grubu en son oluşan çalışma gruplarından biridir. Buna karşın dernek bünyesinde yapılan her kongrede ve şube toplantılarında erişkin dönem DEHB tanı ve tedavisinin üyelere aktarılmasında sistemli ve üretken bir grup olmuştur. Erişkin DEHB'na ilişkin bir kitap ve klavuz eksikliğini değerlendiren çalışma grubu uzun araştırmalar sonrasında Erişkinlerde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu'nda Tanı ve Tedavi Kılavuzu Kitabını hazırlamıştır. Kitapta nedenlerden klinik görünüme, komorbiditelere, her türlü tedavi yöntemine ve yasal sorunlara yer verilmeye çalışılmıştır. Kitabın psikiyatri uzman ve asistanlarına yardımcı olması amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabildiğimizi umut ediyoruz. Geri bildirimleriniz yeni baskılar önemli katkı sağlayacaktır.

Kitabın oluşması için emek veren tüm yazarlara ve çalışma grubu üyelerine, hazırlık ve basım aşamсында desteklerinden dolayı dernek yönetim kuruluna ve yayın kuruluna içten teşekkürlerimizle.

Erişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Çalışma Birimi adına
Yayına Hazırlayanlar

Bengi SEMERCİ

Umut Mert AKSOY

2. Baskıya Önsöz

“Erişkinlerde Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Tanı ve Tedavi Kılavuzu” nun hızla tükenerek, yeni baskının yapılması hazırlanan bu rehber kitabın amacına ulaştığını gösteriyor. Bu, kitabı yayına hazırlayanlar ve yazarlar için yeni baskının hazırlanması açısından önemli bir motivasyon oldu. İlk baskıda geri bildirimlerinizin daha sonraki baskıları zenginleştireceğini yazmıştık. Sizlerden gelen geri bildirimleri dikkate alarak, yeni baskı hazırlanırken bazı güncellemeler yapıldı. Bu baskıya eklenen “Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu’nda Cinsellik ve Cinsel Sorunlara Yaklaşım”, “Kadınlarda DEHB”, “Psikostimulanların Kötüye Kullanımı ve DEHB’de Çift ve Aile Terapileri” başlıklarının kitabı zenginleştirdiğini düşünüyoruz.

Bir başvuru kitabı olarak tasarlanıp yazılmasının sağlanması ve alanda çalışanlara ulaştırılmasında emeği olan Türkiye Psikiyatri Derneği’ne, dernek yayın kuruluna ve kitabın yararlı olması için büyük çaba gösteren tüm yazarlara teşekkür ediyoruz. Saygılarımızla.

Erişkin Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Çalışma Birimi adına
Yayına Hazırlayanlar

Bengi SEMERCİ

Umut Mert AKSOY

Kavramsal Açıdan DEHB

1. Kavramsal Açıdan DEHB ve Tarihçe
2. Çocukluk Çağından Ergenliğe ve Yetişkinliğe:
Yaşam Boyu DEHB Tanısının Seyri
3. Ergenlikte DEHB
4. Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğunun Yaygınlığı

1

Kavramsal Açıdan DEHB ve Tarihçe

Bedriye ÖNCÜ

Dikkat Eksikliği/Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) çocuk ve ergen psikiyatrisinde en sık tanı konan ve tedavi edilen bozukluktur (Merikangas ve ark. 2010). Erişkinlerde genel nüfusta yaygınlığı %2,5–4,9 arasında bildirilen DEHB (Simon ve ark. 2009) erişkinlerde de en sık görülen psikiyatrik bozukluklar arasındadır. DEHB erişkin psikiyatrisinde halen yeterince tanınmamakta, erişkinlerde DEHB gözden kaçmakta, DEHB'ye bağlı sorunların tedavisi için psikiyatriye başvuran olgular başka tanılarla tedavi edilmeye çalışılmaktadır (McGough ve ark. 2005, Kristiansen ve ark. 2015). DEHB olan erişkinlerin yaklaşık %90'ının tedavisiz kaldığı tahmin edilmektedir (Babcock ve Ornstein 2009).

Diğer psikiyatrik tablolarla kıyaslandığında yeni tanımlanmış bir tanı kategorisi olan DEHB'nin erişkinler için tanı ölçütleri ilk kez DSM-5'te yer almıştır (Amerikan Psikiyatri Birliği 2013).

DEHB tedavisi için verilen uyarıcı ilaçların kullanımındaki artma ve özellikle çocuklardaki yoğun kullanım nedeniyle “psikiyatri uzmanları tarafından uyandırulan bir hastalık” ya da bir “mit” olarak nitelendirildiği görülen DEHB'nin tarihçesi incelendiğinde aslında çok eski yıllardan beri belirtilerin bilindiği görülmektedir (Sandberg ve Barton 2002). Ondokuzuncu yüzyılda Alman doktor ve yazar Hoffman'ın, yaramaz çocukların maceralarını anlattığı ünlü çocuk kitabında yer alan (Der Struwwelpeter) “Yerinde Duramayan Philipp” (Die Geschichte vom Zappel-Philipp) öyküsünde yemek yerken sandalyesinde sakince oturmadığı için yere düşen Philipp DEHB'nin aşırı hareketlilik belirtilerini sergilemektedir (Hoffmann 1845).

Huzursuzluk ve dikkat sorunlarının okul başarısını olumsuz etkilediği DEHB benzeri bir tablo tıbbi yazında ilk kez 1789 yılında İskoç hekim Crichton tarafından tanımlanmıştır (Palmer ve Finger 2001). İngiliz çocuk doktoru Still'in 1902'de Lancet'te yayınladığı olgu serisi DEHB hakkında yapılmış ilk modern bildirim kabul edilmektedir (Still 1902). Still, zeka sorunu olmadığı halde davranışlarının